

BIOLOGIYA DARSLARIDA INTERFAOL METODLAR VA ZAMONAVIY TA'LIM VOSITALARIDAN FOYDALANISH

Abduraimova Dilfuza Sultonkulovna

Guliston davlat universiteti akademik litseyi o'qituvchisi

E-mail: dilfuza-abduraimova-2025@gmail.com +998 97 341 46 66

Annotatsiya: Mazkur tezisda biologiya fanini o'qitishda interfaol metodlar hamda zamonaviy ta'lim vositalarining ahamiyati yoritilgan. Ta'lim jarayonida innovatsion yondashuvlardan foydalanish o'quvchilarning mustaqil fikrlashi, ijodkorligi va bilimlarni amaliyot bilan bog'lash ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qilishi tahlil etilgan. Shuningdek, biologiya darslarida axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanishning samaradorligi ilmiy jihatdan asoslab berilgan.

Kalit so'zlar: Biologiya, interfaol metod, zamonaviy ta'lim, pedagogik texnologiya, AKT, innovatsiya, ta'lim samaradorligi, elektron ta'lim, multimedia, o'quv jarayoni.

Bugungi kunda ta'lim tizimida amalga oshirilayotgan islohotlar o'qituvchilardan darslarni zamonaviy pedagogik texnologiyalar asosida tashkil etishni talab qilmoqda. Ayniqsa, biologiya fanini o'qitishda nazariy bilimlarni amaliy mashg'ulotlar bilan uyg'unlashtirish muhim hisoblanadi. Chunki biologiya tirik organizmlar, tabiat hodisalari hamda inson salomatligi bilan bog'liq fan bo'lib, uni samarali o'qitish uchun o'quvchilarni faol ishtirok etishga undovchi metodlardan foydalanish zarur [1].

An'anaviy dars usullarida o'quvchi ko'proq tinglovchi vazifasini bajargan bo'lsa, zamonaviy ta'lim tizimida u ta'lim jarayonining faol subyekti sifatida maydonga chiqmoqda. Shu sababli biologiya darslarida interfaol metodlar, elektron vositalar, virtual laboratoriyalar hamda multimedia taqdimotlaridan foydalanish o'quvchilarning bilim olish jarayoniga bo'lgan qiziqishini oshiradi [2].

Biologiya darslarida interfaol metodlarning o'rni

Interfaol metodlar o'quvchilarni mustaqil fikrlashga, muammoli vaziyatlarni hal etishga hamda jamoa bilan ishlashga o'rgatadi. Biologiya fanida "Aqliy hujum", "Klaster", "Baliq skeleti", "Insert", "Venn diagrammasi" kabi metodlardan foydalanish mavzularni chuqur o'zlashtirish imkonini beradi [3].

Masalan, "Ekologik muammolar" mavzusini o'rganishda o'quvchilar guruhlarga bo'linib, tabiatdagi muammolarni tahlil qiladilar va ularning yechimlari bo'yicha fikr almashadilar. Bu esa o'quvchilarning ekologik tafakkurini shakllantirishga yordam beradi.

Shuningdek, biologiya darslarida muammoli ta'lim metodidan foydalanish ham samarali natija beradi. O'qituvchi o'quvchilarga muayyan biologik jarayon yuzasidan savol beradi va ular ushbu savolga mustaqil ravishda javob topishga harakat qiladilar. Natijada o'quvchilarning ilmiy dunyoqarashi kengayadi hamda tahliliy fikrlash qobiliyati rivojlanadi [4].

Zamonaviy ta'lim vositalarining ahamiyati

Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining rivojlanishi biologiya fanini o'qitishda yangi imkoniyatlarni yaratmoqda. Multimedia vositalari, elektron darsliklar, virtual laboratoriyalar va animatsion dasturlar murakkab biologik jarayonlarni sodda va tushunarli tarzda ifodalash imkonini beradi [5].

Masalan, hujayra tuzilishi yoki fotosintez jarayonini oddiy matn orqali tushuntirish o'quvchilar uchun qiyinchilik tug'dirishi mumkin. Ammo animatsion videolar va 3D modellar yordamida ushbu mavzularni ko'rgazmali tarzda tushuntirish bilimlarning mustahkam o'zlashtirilishiga xizmat qiladi.

Bundan tashqari, zamonaviy texnologiyalar masofaviy ta'limni tashkil etishda ham muhim vosita hisoblanadi. Elektron platformalar orqali test topshiriqlari, videodarslar va virtual tajribalar tashkil etilishi o'quvchilarning mustaqil ta'lim olish imkoniyatlarini kengaytiradi [6].

Biologiya fanida innovatsion yondashuvlarning samaradorligi

Biologiya darslarida zamonaviy texnologiyalardan foydalanish o'quvchilarning darsga bo'lgan qiziqishini sezilarli darajada oshiradi. Chunki innovatsion metodlar orqali tashkil etilgan mashg'ulotlar o'quvchilarni faollikka undaydi hamda ularni mustaqil izlanishga yo'naltiradi.

Interfaol metodlar asosida tashkil etilgan darslarda o'quvchilar mavzuni eslab qolish bilan cheklanib qolmay, balki uning mohiyatini anglab yetadilar. Bu esa biologik bilimlarning hayotiy ahamiyatini tushunishga yordam beradi [7].

Shuningdek, zamonaviy ta'lim vositalari orqali o'quvchilarda raqamli kompetensiyalar ham shakllanadi. Hozirgi davrda raqamli texnologiyalar bilan ishlash ko'nikmasi har bir yosh uchun muhim ahamiyat kasb etmoqda. Shu sababli biologiya darslarida AKTdan foydalanish nafaqat fan samaradorligini oshiradi, balki o'quvchilarning zamonaviy kasblarga tayyorgarligini ham kuchaytiradi.

Xulosa qilib aytganda, biologiya darslarida interfaol metodlar va zamonaviy ta'lim vositalaridan foydalanish ta'lim sifatini oshirishning muhim omillaridan biridir. Innovatsion pedagogik texnologiyalar o'quvchilarning mustaqil fikrlashini rivojlantiradi, bilimlarni chuqur o'zlashtirishga yordam beradi hamda ularning darsga bo'lgan qiziqishini kuchaytiradi.

Shuningdek, axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish biologiya fanining murakkab mavzularini sodda va tushunarli tarzda o'rgatish imkonini beradi. Kelajakda biologiya ta'limida zamonaviy pedagogik yondashuvlarni yanada keng qo'llash ta'lim samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

Texnologiya dunyoni tubdan o'zgartirdi va o'zgartirib kelmoqda. Barcha sohalar avtomatlashtirilib boshqariladigan bo'lib qoldi. Ta'lim ham tubdan o'zgardi. Texnologiya va tarmoq ta'limni yanada qiziqarli bo'lishiga muhim rol o'ynadi. Bugungi auditoriyalar o'n yil oldingi auditoriyalardan juda farq qiladi va maruza honalari zamonaviy kompyuterlar, iPad, planshetlar, smart-doska, e-minbar va boshqa turdagi ta'lim texnologiyalari bilan jihozlangan. Dunyoning boshqa qismlarida bo'lgani kabi O'zbekistonda raqamlashtirish jadal rivojlanib

kelmoqda. O‘zbekistonda ham televizor, kompyuter, planshet, tablet, fablet, smartfon va aqlli soatlar paydo bo‘lmoqda. Bunday zich raqamli muhit va u bilan doimiy o‘zaro ta‘sir natijasida bugungi talabalarning fikrlash va axborotni qayta ishlash jarayonlari avvalgi fikrlash va axborotni shakllantirish jarayonlaridan tubdan farq qiladi. Zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalariga asoslangan innovatsion ta‘lim texnologiyalari va didaktik modellarni ommaviy va samarali qo‘llash orqali ta‘lim tizimini raqamli avlodga moslashtirish zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Ishmuxamedov, R.J., Rayimov, Sh.K. Innovatsion texnologiyalar yordamida ta‘lim samaradorligini oshirish yo‘llari. Uslubiy qo‘llanma: - T.: TOUQBYu, 2013.
2. Tolipov O‘., Usmonboyeva M. Pedagogik texnologiya nazariyasi va amaliyoti. – Toshkent, 2019.
3. N.A.Muslimov, M.Usmonboeva, M.Mirsoliyeva - Innovatsion ta‘lim texnologiyalari va pedagogik kompetentlik - O‘UM Toshkent -2016.
4. Sayidahmedov N. Yangi pedagogik texnologiyalar. – Toshkent: Moliya, 2016.
5. Yo‘ldoshev J. Ta‘limda axborot texnologiyalari. – Toshkent, 2020.
6. Muslimov N. Kasb ta‘limi pedagogikasi. – Toshkent, 2019.
7. Xasanboyev J. Pedagogika nazariyasi. – Toshkent: O‘qituvchi, 2018.